

สภาพแวดล้อมและการจัดการ องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ

บวร ตันรัตนพงศ์

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร 1

Outline

1. บทนำ

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

3. โครงสร้างทางประชากรและการพัฒนามนุษย์

4. สภาพแวดล้อมทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

5. ระบบนิเวศวัฒนธรรม

6. โครงสร้างทางการเมือง

1. บทนำ

“ถ้าเราจะเรียนเป็นนักเศรษฐกิจจะเรียนแต่เพียงเศรษฐศาสตร์ก็คงจะพอ
แต่เราเรียนเป็นบัณฑิตเพื่อให้ได้ปริญญาเศรษฐศาสตร์บัณฑิต
วิสัยบัณฑิตย่อมต้องพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในกรอบแห่งความเป็นจริง
และความเป็นจริงแห่งสังคมศาสตร์นั้น ย่อมสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่
จะพิจารณาเศรษฐกิจโดด ๆ หาได้ไม่”

อาจารย์ป๋วย อึ้งภากรณ์
อ้างในนิตยสารสารคดี 2542

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

สภาพแวดล้อมและองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ

1. โครงสร้างเศรษฐกิจ
2. วัฏจักรเศรษฐกิจ/ธุรกิจ
3. ความยากจนและการกระจายได้
4. กับดักเศรษฐกิจชั้นกลาง

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

1. โครงสร้างเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจหมายถึง องค์ประกอบสำคัญของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งแต่ละประเทศหรือแต่ละระบบเศรษฐกิจจะมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไป เช่น บางประเทศอาจมีภาคการเกษตรเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ อาจมีภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเป็นองค์ประกอบสำคัญ

คำถามชวนคิด: นิสิตคิดว่าโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยเป็นแบบไหน?

2.องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

สาขาการผลิต	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
ภาคการเกษตร	11.6	11.5	11.3	10.1	8.9	8.5	8.4	8.2	8.1	8.7
ภาคอุตสาหกรรม	35.3	34.6	34.2	34.2	33.4	32.8	32.5	32.2	31.1	30.5
ภาคการบริการ	53.1	53.9	54.4	55.7	57.7	58.7	59.1	59.6	60.8	60.8
ผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศ (GDP)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565)

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

2. วัฏจักรเศรษฐกิจ/ธุรกิจ

รูปแบบการเคลื่อนไหวขึ้นลงหรือความผันผวนทางเศรษฐกิจ (Business Cycle)

- 1) เศรษฐกิจรุ่งเรือง (Prosperity)
- 2) เศรษฐกิจถดถอย (Recession)
- 3) เศรษฐกิจตกต่ำ (Depression)
- 4) เศรษฐกิจฟื้นตัว (Recovery)

คำถามชวนคิด: นิสิตคิดว่า ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงวัฏจักรเศรษฐกิจแบบไหน?

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

2. วัฏจักรเศรษฐกิจ/ธุรกิจ

1) เศรษฐกิจรุ่งเรือง (Prosperity)

เป็นภาวะที่เศรษฐกิจมีการขยายตัว (expansion) มีการลงทุนเพิ่มขึ้น มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ทำให้มูลค่าของสินค้าและบริการที่ผลิตได้เพิ่มสูงขึ้น เจ้าของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ มีรายได้มากขึ้น ผู้ผลิตก็มีกำไรมากขึ้น การบริโภคจะเพิ่มขึ้น

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

2. วัฏจักรเศรษฐกิจ/ธุรกิจ

2) เศรษฐกิจถดถอย (Recession)

เป็นภาวะเศรษฐกิจที่เริ่มหดตัว (contraction) หรือในบางกรณีอาจเริ่มเข้าสู่ภาวะ
วิกฤต กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยจะสูงขึ้น การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เป็นไปด้วย
ความยากลำบาก ทำให้การลงทุนมีน้อยลง มูลค่าของสินค้าและบริการเริ่มลดลง รายได้
ของเจ้าของปัจจัยการผลิตลดลง ผลกำไรผู้ประกอบการมีน้อยลง ตลอดจนการบริโภค
มีน้อยลงด้วย

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

2. วัฏจักรเศรษฐกิจ/ธุรกิจ

3) เศรษฐกิจตกต่ำ (Depression)

เป็นภาวะที่เศรษฐกิจมีการหดตัวอย่างรุนแรง สินค้าที่ผลิตออกมาขายไม่ค่อยได้ เนื่องจากผู้บริโภคขาดกำลังซื้อ เพราะรายได้ลดลงอันเป็นผลมาจากการว่างงาน องค์กรธุรกิจต่างประสบปัญหาขาดทุน บางแห่งต้องล้มเลิกกิจการ

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

2. วัฏจักรเศรษฐกิจ/ธุรกิจ

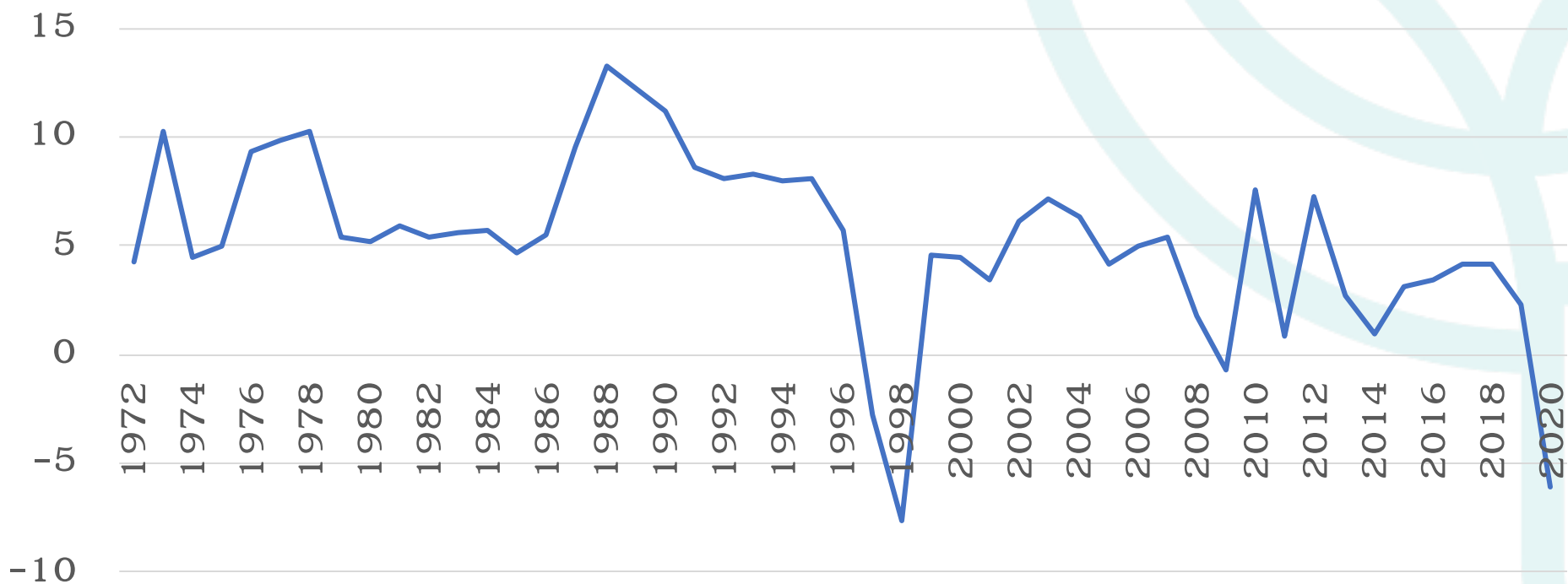
4) เศรษฐกิจฟื้นตัว (Recovery)

เป็นภาวะที่เศรษฐกิจเริ่มมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นสินค้าที่ผลิตออกมาเริ่มขายได้มากขึ้น ทำให้เจ้าของปัจจัยการผลิตเริ่มมีรายได้มากขึ้น การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมีมากขึ้น ผู้ผลิตเริ่มมีกำไร ทำให้เกิดการลงทุน

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

2. วัฏจักรเศรษฐกิจ/ธุรกิจ

GDP growth rate of Thailand

ที่มา: World Bank database (2022)

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

3. ความยากจนและการกระจายได้

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาความยากจน และการกระจายรายได้ เพราะความยากจนเป็นตัวบ่งบอกถึงสภาวะความขาดแคลนของ ประชากรบางส่วนในระบบเศรษฐกิจ ที่ไม่สามารถจะมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ตามมาตรฐานขั้นต่ำได้ ส่วนการกระจายรายได้ เป็นตัวบ่งบอกว่าความเหลื่อมล้ำทางด้าน รายได้ของประชาชนในสังคม

คำถามชวนคิด: นิสิตคิดว่า ความเหลื่อมล้ำด้านอื่น ๆ เช่น การศึกษา การถือครองที่ดินของประเทศไทยเป็นอย่างไร?

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

3. ความยากจนและการกระจายได้

เส้นความยากจน (Poverty line) ของไทยจำแนกเขตพื้นที่

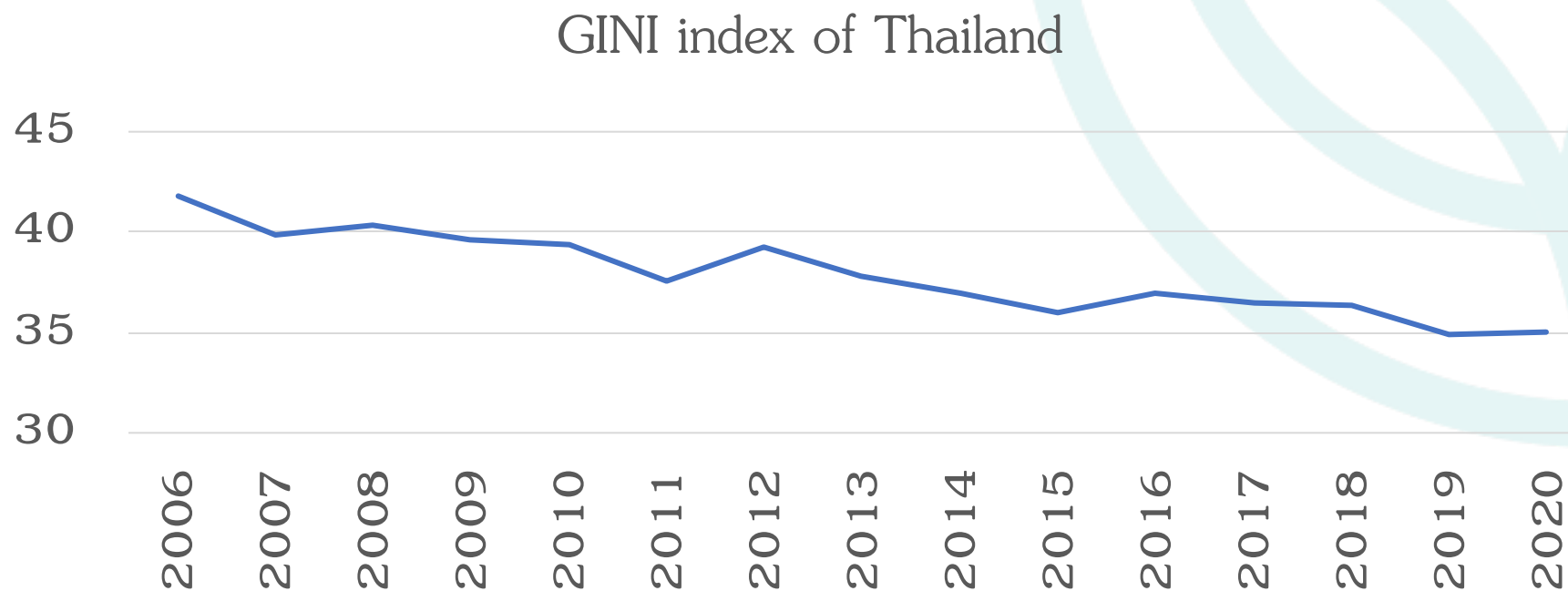
หน่วย : บาท/คน/เดือน

ทั่วประเทศ	2531-2539	2541-2550	2551-2560	2561
ในเขตเทศบาล	1356	2063	2732	2942
นอกเขตเทศบาล	960	1544	2249	2450
รวม	1078	1726	2475	2710

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565)

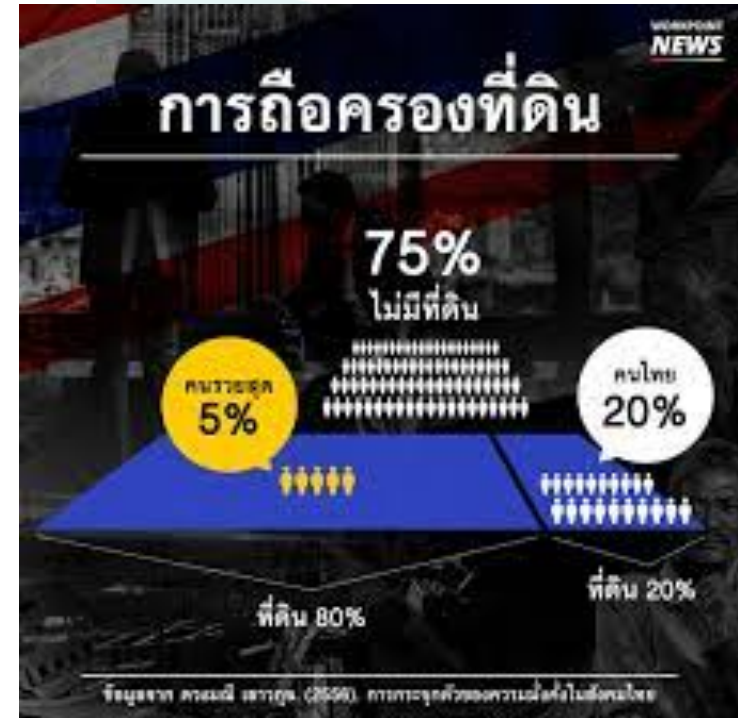
2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

3. ความยากจนและการกระจายได้

ที่มา: World Bank database (2022)

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

ที่มา: www.workpointnews.com

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

เปลี่ยนที่รกร้าง ให้มีค่า และเสียภาษีถูกลง

- ที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย
เก็บภาษีสูงสุด 0.3 %
- ที่ดินสำหรับการทำเกษตรกรรม
เก็บภาษีสูงสุด 0.15 %
- ที่ดินสำหรับเชิงพาณิชย์กรรม
หรือที่ดินรกร้างว่างเปล่า
เก็บภาษีสูงสุด 1.2 %
(ที่ดินรกร้างว่างเปล่าจะบวกภาษี
เพิ่มปีละ 0.3 % ไปจนถึงอัตราสูงสุด 3 %)

- ที่ดินเพื่อการเกษตรจ่ายภาษี **จำนวน: 1,500 บาท**
- ที่ดินรกร้างว่างเปล่าจ่ายภาษี **จำนวน: 15,000 ถึง 30,000 บาท**

เงื่อนไขเปลี่ยนที่ดินรกร้าง เป็นที่ดินการเกษตร (อย่างใดอย่างหนึ่ง)

- มีบ้านหรือสิ่งปลูกสร้างบนพื้นที่
ได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของที่ดินเกษตร
- ที่ดิน 1 ไร่ ต้องปลูกกล้วย 200 ต้น เต็มพื้นที่
- ที่ดิน 1 ไร่ ปลูกมะพร้าว เงาะ มะม่วง 20 ต้น

*หลังเตรียมพื้นที่ทำการเกษตร เจ้าของต้องแจ้งพนักงานที่ดินท้องถิ่น
เรื่องขอเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดิน *

ที่มา : รายการเก็บออ

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

3 ก.พ. 2565

รู้จัก 'ร่าง พ.ร.บ.สุราท้าหน้า' ของก้าวไกล
กฎหมายที่จะมาปลดล็อกการผลิตสุรา
ของผู้ค้ารายย่อย

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

30

ประเทศทั่วโลก

เปิดให้คู่รักเพศเดียวกันสมรสได้

เนเธอร์แลนด์
เริ่มปี 2544

เบลเยียม
เริ่มปี 2546

สเปน
เริ่มปี 2548

แคนาดา
เริ่มปี 2548
*ใช้ทั้งประเทศ

แอฟริกาใต้
เริ่มปี 2549

นอร์เวย์
เริ่มปี 2552

สวีเดน
เริ่มปี 2552

โปรตุเกส
เริ่มปี 2553

ไอซ์แลนด์
เริ่มปี 2553

อาร์เจนตินา
เริ่มปี 2553

เม็กซิโก
เริ่มปี 2553

เดนมาร์ก
เริ่มปี 2555

บราซิล
เริ่มปี 2556
*ใช้ทั้งประเทศ

ฝรั่งเศส
เริ่มปี 2556

อูรุกวัย
เริ่มปี 2556

นิวซีแลนด์
เริ่มปี 2556

ออสเตรีย
เริ่มปี 2558

สหรัฐอเมริกา
เริ่มปี 2558
*ใช้ทั้งประเทศ

ไอร์แลนด์
เริ่มปี 2558

โคลอมเบีย
เริ่มปี 2559

ฟินแลนด์
เริ่มปี 2560

มอลตา
เริ่มปี 2560

เยอรมนี
เริ่มปี 2560

ออสเตรเลีย
เริ่มปี 2560

ออสเตรีย
เริ่มปี 2562

ไต้หวัน
เริ่มปี 2562
*ประเทศแรกในเอเชีย

เอกวาดอร์
เริ่มปี 2562

สหราชอาณาจักร
เริ่มปี 2563

คอสตาริกา
เริ่มปี 2563

สวิตเซอร์แลนด์
*กฎหมายมีผลบังคับใช้
1 กรกฎาคม 2565

ไทย

- ปี 2555 เริ่มการเรียกร้องการสมรสเท่าเทียม
- ปี 2556 เกิดร่าง พ.ร.บ. คู่ชีวิต ร่างแรกขึ้นในยุครัฐบาล “ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร”
* แต่สิทธิที่ได้รับจาก พ.ร.บ. คู่ชีวิตมีน้อยมาก ประชาชนจึงไม่ยอมรับ
- ปี 2563 ผ่านมาแล้ว 7 ปีเต็ม มีการปรับแก้กฎหมายมาเรื่อย ๆ จนเข้าสู่ร่างที่ 6 แล้ว
  - 26 เมษายน 2564 ศาลรัฐธรรมนูญได้รับพิจารณา
  - 29 มิถุนายน 2564 ศาลนัดฟังคำวินิจฉัย *ถูกเลื่อน
  - 28 กันยายน 2564 ศาลนัดฟังคำวินิจฉัย *ถูกเลื่อน
- 17 พฤศจิกายน 2564 ศาลรธน.วินิจฉัย ป.แพ่งและพาณิชย์ ม.1448 ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ

ที่มา : พีพีทีวี ทีมมีเดีย รวบรวม ณ 18 พ.ย 64

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

4. กับดักเศรษฐกิจชั้นกลาง

ภาวะกับดักเศรษฐกิจชั้นกลาง (หรือ middle-income economy trap) ซึ่งเป็นภาวะความท้าทายของประเทศกำลังพัฒนา ที่ประสบความสำเร็จในการก้าวพ้นจากประเทศที่มีรายได้ต่ำ แต่กำลังเผชิญความยากลำบากอย่างมากในการก้าวขึ้นสู่สถานะประเทศที่มีรายได้สูง หรือประเทศที่พัฒนาแล้ว

คำถามชวนคิด: นิสิตคิดว่า ประเทศไทยมีลักษณะประเทศเป็นแบบใด?

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

ปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดภาวะกับดักเศรษฐกิจชั้นกลาง

1. อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่อาจจะขยายตัวสูงต่อเนื่องได้อย่างเต็ม
2. ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม อันเนื่องมาจากช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน
3. การแข่งขันที่เข้มข้นในเวทีโลก
4. ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร เช่น การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

2. องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมในระบบเศรษฐกิจ

Developed countries vs Developing countries vs Least Developed Countries

LDC CRITERIA:

1. Income: Countries must have an average per capita income of below USD\$1,018 for inclusion, and above USD\$1,222 for graduation;
2. Human Assets: Countries must also have a low score on the Human Assets Index, a tool that measures health and education outcomes, including under-five mortality rate, maternal mortality, adult literacy rate and gender parity for secondary school enrolment;
3. Economic and Environmental Vulnerability: Countries must score high on the Economic and Environmental Vulnerability Index, which measures factors like remoteness, dependence on agriculture and vulnerability to natural disasters.

ที่มา: <https://www.un.org/ohrrls/content/ldc-category>